

Sygn. akt IV Ua 13/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 listopada 2020 r.

Sąd Okręgowy w Rybniku Wydział IV

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący : Sędzia Mariola Łącka /spr/

Sędziowie: Sędzia Joanna Smycz

Sędzia Renata Stańczak

Protokolant: st. sekretarz sądowy Dagmara Mazurkiewicz

przy udziale ./.

po rozpoznaniu w dniu 06 listopada 2020r. w Rybniku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy **E. B.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o zasiłek macierzyński

na skutek apelacji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 czerwca 2020r. sygn. akt V U 39/20

oddala apelację

Sędzia: Przewodniczący-Sędzia Sędzia:

Renata Stańczak Mariola Łącka Joanna Smycz

Sygn. akt IV Ua 13/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7.01.2020r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił ubezpieczonej E. B. prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres od 29.08.2019r. do 26.08.2020r., gdyż nie przedstawiła prawomocnego orzeczenia sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej.

W odwołaniu ubezpieczona wniosła o zmianę decyzji poprzez przyznanie jej prawa do zasiłku macierzyńskiego albowiem faktycznie sprawuje od 28.08.2019r. opiekę jako rodzina zastępcza nad małoletnią W. D..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał wcześniejsze twierdzenia, dodając, że ubezpieczona nadal nie przedstawiła prawomocnego orzeczenia sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej.

Sąd Rejonowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rybniku

wyrokiem z dnia 10.06.2020r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał E. B. prawo do zasiłku macierzyńskiego od 29.08.2019r. do 26.08.2020r.

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny:

W. D. urodziła się (...) jako córka M. D. i P. B.. Małoletnia W. została odebrana rodzicom i gotowość przyjęcia jej jako rodzina zastępcza zgłosiła ubezpieczona E. B.. Ubezpieczona jest zatrudniona w (...) S.A w K. i z tego tytułu podlega ubezpieczeniu społecznemu. Na pierwszym posiedzeniu w sprawie (sygn. akt III Nsm 490/18) w dniu 28.08.2019r. Sąd Rejonowy w Jastrzębiu-Zdroju III Wydział Rodzinny i Nieletnich wydał postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia poprzez powierzenie ubezpieczonej (jako tymczasowej rodzinie zastępczej) pieczę nad małąletnią W. D., do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie. W ten sam dzień Ośrodek Pomocy Społecznej w J. przekazał ubezpieczonej pod opiekę małąletnią W.. Mając na uwadze wiek dziecka i jego stan psychiczny oraz fakt, że ubezpieczona samotnie prowadzi gospodarstwo domowe – ubezpieczona musiała od razu podjąć całodobową opiekę nad małąletnią i zrezygnować z zatrudnienia. W dniu 29.08.2019r. ubezpieczona złożyła do swojego pracodawcy wniosek o udzielenie urlopu macierzyńskiego od 29.08.2019r. do 15.01.2020r. na ww. dziecko, oraz wniosek o udzielenie następnie urlopu rodzicielskiego w wymiarze 32 tygodni. Ubezpieczona przedłożyła akt urodzenia, ww. prawomocne postanowienie SR w Jastrzębiu-Zdroju, protokół przekazania dziecka oraz oświadczenie o przyjęciu dziecka na wychowanie.

Postępowanie w sprawie o sygn. III Nsm 490/18 do dnia wyrokowania nie było kontynuowane przez Sąd Rejonowy w Jastrzębiu-Zdroju – najpierw z powodu przejścia w stan spoczynku sędzi referent sprawy, a później termin wyznaczonej rozprawy został odwołany z powodu epidemii koronawirusa i nie został wyznaczony nowy termin. Ubezpieczonej nie udało się w bieżącym roku szkolnym umieścić małąletniej w przedszkolu. Decyzjami z dnia 10.09.2019r. nr PZ. (...)178- (...) i nr PZ. (...)390- (...) Prezydent Miasta R. przyznał ubezpieczonej jako niezawodowej rodzinie zastępczej świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania małąletniej w wysokości miesięcznej 1052 zł oraz dodatek wychowawczy.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci ww. dokumentów i przesłuchanie ubezpieczonej, które Sąd uznał za wiarygodne, wzajemnie ze sobą korelujące i rzeczowe, które tworzą spójny i logiczny obraz przedstawiający stan faktyczny sprawy.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd I instancji uznał, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Jak stanowi bowiem przepis art.29 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 25.06.1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa zasiłek macierzyński z tytułu przyjęcia dziecka na wychowanie w ramach rodziny zastępczej, przysługuje pod warunkiem, że ubezpieczona przyjęła na wychowanie dziecko w wieku do 7 roku życia.

Zasiłek macierzyński przysługuje przez okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego oraz urlopu ojcowskiego (art.29 a 22. ustawy).

Zdaniem Sądu Rejonowego E. B.spełniła wszystkie powyższe warunki z cytowanych przepisów.

Organ w zaskarżonej decyzji powołuje się na par.12 pkt.2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 8.12.2015r, który wskazuje, że do przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami

kodeksu pracy jako urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego z tytułu przyjęcia dziecka na wychowanie w ramach rodziny zastępczej potrzebne jest przedstawienie prawomocnego orzeczenia Sądu o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej oraz dokument potwierdzający wiek dziecka.

W ocenie Sądu I instancji jest to warunek sprzeczny z celem dla którego ustawodawca wprowadził zasiłek macierzyński, a nadto jest warunkiem nie uwzględniającym realiów życia (zwłaszcza w sytuacji w jakiej bez swojej winy znalazła się ubezpieczona w związku z najpierw ze zmianą składu sędziowskiego w sądzie rodzinnym, a później z powodu epidemii koronawirusa). Ubezpieczona z przyczyn od siebie niezależnych nie jest w stanie przedstawić organowi takiego prawomocnego orzeczenia. Z powodu błędnej interpretacji przepisów odmówiono ubezpieczonej świadczenia, pomimo, że faktycznie od 28.08.2019r. ma ona status rodziny zastępczej (na razie tymczasowy) i samodzielnie, całodobowo sprawuje opiekę nad małoletnią W.. Z tego powodu musiała zrezygnować z zatrudnienia i otrzymuje jedynie niewielkie wsparcie finansowe ze strony Miasta R..

Dlatego też na mocy art.477¹⁴ par.2 kpc Sąd Rejonowy orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji, w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres od 29 sierpnia 2019r. do 26 sierpnia 2020r.

Zaznaczył, że odwołującej się nie będzie się należało to świadczenie od dnia, gdy utraciłaby status tymczasowej rodziny zastępczej.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy.

Skarżąc wyrok w całości zarzucił:

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art.29 ustawy z dnia 25.06.1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w związku z par.12 ust.2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 08.12.2015r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokości oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków (Dz. U. z 2017r. „poz.87) przez błędną wykładnię i niezastosowanie obowiązujących przepisów prawa, poprzez przyznanie prawa do zasiłku macierzyńskiego, mimo braku prawomocnego orzeczenia o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej.

Wskazując na powyższe podstawy apelacji, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z normami przypisanymi.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że nie dotyczy to jednak rodziny zastępczej zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem. Ustawodawca w treści art.29 ustawy z dnia 25.06.1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa wskazał, iż zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego m.in. przyjęła na wychowanie w ramach rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, dziecko w wieku do 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do 10 roku życia.

Funkcjonowanie rodzin zastępczych regulują przepisy ustawy z 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – zwanej dalej ustawa o pieczy (tj. z dnia 16.04.2020r. Dz. U z 2020r., poz.821).

Zgodnie z treścią art.35 ust.1 ustawy o pieczy wynika, że umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej – bez względu na formę tej pieczy – następuje na podstawie orzeczenia sądu. W myśl art.35 ust.1 ustawy o pieczy umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia Sądu, z zastrzeżeniem ust.2 oraz art.58 ust.1 i art.103 ust.2 ustawy o pieczy. Stosowanie do treści art.579 kpc postanowienia w sprawach o powierzenie wykonywania, ograniczenie, zawieszenie, pozbawienie i przywrócenie władzy rodzicielskiej, ustalenie, ograniczenie albo zakazanie kontaktów z dzieckiem mogą być wydawane tylko po przeprowadzeniu rozprawy. Przepis art.579 kpc jest przepisem szczególnym w stosunku do poprzedzającego art.578 kpc (który stanowi, iż postanowienia sądu opiekuńczego są skuteczne i

wykonalne z chwilą ogłoszenia) oraz do art.514 kpc. W myśl tego artykułu postanowienia, wydane w sprawach , o których mowa w zd.1 stają się skuteczne i wykonalne po uprawomocnieniu się. Zatem właśnie data uprawomocnienia się takiego postanowienia jest datą faktycznego umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. Nie można uznać, aby opieka (wykonywania przed uprawomocnieniem się postanowienia) była wykonywana w ramach rodziny zastępczej w rozumieniu przepisów ustawy o pieczy.

Stąd też treści rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8.12.2015r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków (Dz.U. z 2017r., poz.87) w par.12 ust.2 wskazano, iż dokumentami niezbędnymi do przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego z tytułu przyjęcia dziecka na wychowanie w ramach rodziny zastępczej są:

- 1) prawomocne orzeczenie sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej, albo umowa cywilnoprawna zawarta między rodziną zastępczą a starostą , albo ich kopia potwierdzona za zgodność z oryginałem przez płatnika składek albo przez Zakład;
- 2) dokument potwierdzający wiek dziecka;
- 3) decyzja ostateczna o odroczeniu obowiązku szkolnego lub jej kopia potwierdzona za zgodność z oryginałem przez płatnika składek albo przez Zakład, w przypadku , gdy wniosek dotyczy dziecka, wobec którego podjęto taką decyzję.

Organ rentowy podniósł, że wykładnia zaprezentowaną przez sąd w treści uzasadnienia jest sprzeczna z obowiązującym prawem i jako taka nie zasługuje na uznanie. Rozporządzenie zostało wydane w sposób prawidłowy, a znajdujące się w nim zapisy nie tylko nie przekraczają delegacji ustawowej , ale są logiczną konsekwencją obowiązujących rozwiązań prawnych dotyczących pieczy zastępczej.

Zaznaczył również, że podstawą przyznania świadczeń z ubezpieczenia społecznego mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego (por. wyrok S.N z dnia 15.12.1998r., II UKN 379/98). Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają bowiem charakter ścisły, bezwzględnie obowiązujący – stąd zarówno warunki nabycia prawa do świadczeń , jak też wysokość tychże świadczeń i zasady ich wypłaty są sformalizowane. Wyłącza to możliwość wykładni tych przepisów z uwzględnieniem reguł słuszności.

Sąd Okręgowy ustalił, że postępowanie w sprawie III Nsm 490/18 nie zostało zakończone i na 16.12.2020r. został wyznaczony termin rozprawy. Postanowienie z dnia 28.08.2019r. wydane w tej sprawie nie uległo zmianie.

Sąd II instancji rozpoznając apelację organu rentowego zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Wyrok Sądu Rejonowego jest słuszny i odpowiada prawu. Okoliczności faktyczne sprawy są niesporne.

Odwołująca się E. B. od 28.08.2019r. wychowuje małoletnią W. D. urodzoną(...) Z tytułu zatrudnienia w (...) S.A. w K. odwołującą się podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, w tym chorobowemu. Pracodawca w związku z przejściem przez nią opieki nad małoletnią W. udzielił jej urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego na warunkach urlopu macierzyńskiego.

W związku z powyższym pracodawca E. B. przesłał do (...) Oddział w R. stosowne zaświadczenie z aktem urodzenia dziecka.

Organ rentowy w dniu 8.11.2019r. wezwał odwołującą się o złożenie prawomocnego orzeczenia sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej i dokumentu wskazującego datę przyjęcia dziecka.

W dniu 14.11.2019r. odwołująca się złożyła protokół przyjęcia dziecka do rodziny zastępczej z dnia 28.08.2019r. i postanowienie Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju z dnia 28.08.2019r III Nsm 490/18 o powierzeniu E. B. jako tymczasowej rodzinie zastępczej pieczy nad małoletnią W. D. do czasu prawomocnego zakończenia sprawy. Postanowienie to jak wynika z jego treści zostało wydane na rozprawie.

W dniu 10.12.2019r. do organu rentowego ponownie doręczono odpis powyższego postanowienia z adnotacją, że jest ono prawomocne 05.09.2019r.

Jak słusznie podniósł Sąd Rejonowy podstawą prawną do wypłaty zasiłku macierzyńskiego jest art. 29 ust.1 pkt.3 ustawy z dnia 25.06.1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2019r., poz. 645), który przewiduje, że zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego lub w okresie urlopu wychowawczego przyjęła na wychowanie w ramach rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, dziecko w wieku do 7 roku życia, a w przypadku dziecka wobec, którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do 10 roku życia.

Zgodzić się należy także z twierdzeniem Sądu Rejonowego, że organ rentowy dokonał błędnej interpretacji przepisu par.12 ust.2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 08.12.2015r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokości oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków.

„ Przyjęcie na wychowanie” o którym mowa w art.29 ustawy zasiłkowej jest swoistym pojęciem prawa ubezpieczeń społecznych i prawa pracy, którego sformułowanie musi być interpretowane w sposób obowiązujący w tym systemie, bez odwoływania się do prawa rodzinnego czyli bez nadawania temu określeniu innej treści normatywnej niż nadają przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Zatem, przyjęcie „ dziecka na wychowanie” rozumiane jest jako faktyczne sprawowanie opieki nad dzieckiem niezależnie od formalnego statusu jego opiekuna.

Tak też należy wyklądać wymagania formalne zawarte w par.12 ust.2 pkt.1 rozporządzenia z dnia 8.12.2015r., które jako rozporządzenie wykonawcze nie może ograniczać prawa wynikającego z art.29 ustawy zasiłkowej.

Z niespornych okoliczności faktycznych sprawy wynika, że E. B. od 28.09.2019 roku przejęła na wychowanie jako tymczasowa rodzina zastępcza małoletnią W. D. na podstawie prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Jastrzębiu- Zdroju z dnia 28.08.2019r. sygn. akt III Nsm 490/18, które jak wynika z jego treści zostało wydane po przeprowadzeniu rozprawy. Orzeczenie to się uprawomocniło dnia 05.09.2019 roku.

Zatem w chwili wydawania zaskarżonej decyzji organ rentowy był w posiadaniu prawomocnego orzeczenia sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej E. B., o którym mowa w przepisie par.12 ust.2 pkt.1 rozporządzenia z dnia 08.12.2015r.

Z treści tego uregulowania nie wynika jakie to ma być orzeczenie tj. czy tymczasowe czy też końcowe, nie wskazano też w jaki sposób ma być ono wydane.

Z uzasadnienia apelacji można wywnioskować, że organ rentowy za „ prawomocne orzeczenie sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej” uznaje tylko orzeczenie ostateczne. Taka zwięzająca interpretacja cytowanych uregulowań rozporządzenia jest przy uwzględnieniu treści art.29 ustawy zasiłkowej nieuprawniona.

Powierzenie E. B. jako tymczasowej rodzinie zastępczej pieczy nad małoletnią W. D. postanowieniem z dnia 28.08.2019r do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie, należało traktować jako umieszczenie małoletniej w rodzinie zastępczej E. B. od 28.08.2019r. na czas do zakończenia postępowania w sprawie z wniosku E. B. o umieszczenie małoletniej W. D. w rodzinie zastępczej.

Na dzień wydania zaskarżonej decyzji, wydania wyroku przez Sąd I instancji oraz wyrokowania przez Sąd Okręgowy, postępowanie to z przyczyn niezależnych od odwołującej się nie zakończyło i na 16.12.2020r. został wyznaczony kolejny termin rozprawy.

Prawomocne postanowienie Sądu z dnia 28.08.2019 roku przez cały ten czas i czas trwania urlopu udzielonego przez pracodawcę z uwagi na przyjęcie dziecka w wieku do 7 lat nie uległo zmianie.

E. B. w tym czasie na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu przyjęła i wychowywała faktycznie jako rodzina zastępcza małoletnią W. D..

Zasadnie więc Sąd Rejonowy uznał, że spełniła ona warunki z art.29 ustawy z dnia 25.06.1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa do przyznania jej prawa do zasiłku macierzyńskiego.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że apelację organu rentowego jako pozbawioną podstaw należało oddalić.

Na podstawie art.374 kpc wobec wniosków stron Sąd rozpoznał apelację na posiedzeniu niejawnym.

Sędzia Przewodniczący-Sędzia Sędzia

Renata Stańczak Mariola Łącka Joanna Smycz